

Anvisning för vetenskaplig publicering

Denna anvisning har fastställts av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) den 15 december 2020 och gäller för projekt som har beviljats medel i utlysningar som öppnar efter den 1 januari 2021.

Anvisningen riktar sig till dig som är mottagare av medel från Formas. Den beskriver de olika sätt du kan publicera dina projektresultat med öppen tillgång, i enlighet med Formas generella villkor för beviljade medel till forskning och innovation.

Bakgrund

Formas har i uppdrag att finansiera forskning och innovation av högsta vetenskapliga kvalitet, nyttiggöra forskningsresultat och främja en hållbar utveckling. Avgörande för att genomföra dessa uppdrag är att de forskningsresultat som Formas finansierar genomgår sedvanlig sakkunniggranskning (s.k. peer review) och att de publiceras öppet tillgängligt, utan fördröjning. Publicering med öppen tillgång möjliggör för ytterligare kvalitetsgranskning, eftersom resultaten snabbt blir tillgängliga för andra forskare att granska.

Öppen tillgång till vetenskapliga publikationer är ett viktigt verktyg för att säkerställa att forskningsresultat kommer hela samhället till del så snabbt som möjligt. Det maximerar tillgängligheten och användbarheten för vetenskapliga resultat och garanterar att den forskning som Formas finansierar kan byggas vidare på. Det är också nödvändigt att vetenskapliga publikationer publiceras med öppen tillgång för att de globala hållbarhetsmålen ska kunna uppnås 2030. Därför ställer Formas krav på att vetenskapliga artiklar som är resultat av projekt som vi finansierar görs öppet tillgängliga, utan fördröjning.

Formas är en del av ett internationellt nätverk av forskningsfinansiärer (Coalition S) som verkar för att vetenskapliga artiklar som baseras på offentligt finansierad forskning ska publiceras omedelbart fritt tillgängliga. Formas anvisning för öppen publicering av vetenskapliga artiklar följer principerna i den plan som utarbetats av nätverket och som tillämpas av flera andra forskningsfinansiärer både i Sverige och globalt (Plan S).

Publikationer som omfattas av anvisningen.

Anvisningen gäller för sakkunniggranskade (peer review) artiklar som har accepterats för publicering i vetenskapliga tidskrifter, konferensrapporter eller på plattformar för publicering. Andra typer av publikationer, till exempel monografier, bokkapitel, rapporter eller artiklar i fack- och andra tidskrifter som inte tillämpar sakkunniggranskning, omfattas inte av anvisningen.

Anvisningen gäller för publicering av resultat från projekt med finansiering från Formas genom utlysningar som öppnar efter 1 januari 2021.

Så här kan du publicera

Publicering kan ske på något av följande sätt:

1. *Öppet tillgängliga tidskrifter och plattformar*

Publicering kan ske i öppet tillgängliga tidskrifter och på öppet tillgängliga plattformar. Avgifter för publicering¹ i sådana kanaler kan täckas av Formas projektmedel. Läs mer under avsnittet Kostnader.

2. *Parallellpublicering*

Publicering i prenumerationstidskrifter är förenlig med Formas anvisning, under förutsättning att den slutliga publicerade versionen av artikeln² eller en sakkunniggranskad och av författaren godkänd version av artikeln³ samtidigt deponeras i ett öppet tillgänglig repositorium.

3. *Publicering i a) tidskrifter under transformativa avtal eller i b) transformativa tidskrifter*

a) Det nationella bibliotekskonsortiet, Bibsam, har ett slutit ett antal så kallade transformativa avtal med olika förlag. Kostnaden för publicering i tidskrifter som har sådana avtal är förbetald av de lärosäten och institutioner som omfattas av avtalen.

b) Transformativa tidskrifter är tidskrifter som har åtagit sig att övergå till att bli en öppet tillgänglig tidskrift.⁴

Coalition S har tagit fram ett verktyg [Journal Checker Tool](#) för att underlätta för den som ska publicera i enlighet med kraven ovan. Med hjälp av verktyget går det att hitta information om vilka tidskrifter och kanaler som du kan använda för publicering. I verktyget samlas öppet tillgängliga tidskrifter och plattformar, tidskrifter som omfattas av transformativa avtal samt transformativa tidskrifter. Av verktyget framgår också om det för publicering i en viss tidskrift krävs parallellpublicering.

Du ska publicera med öppen licens

Vetenskaplig publicering ska ske med öppen licens så att du som författare inte avhänder dig upphovsrätt till förlag som sedan kan inskränka användningen av den publicerade artikeln. Detta ger också förutsättningar för att resultatet ska komma till största möjliga nytta.

Artiklar ska publiceras med en öppen licens som föreskriver att upphovsmannen tillåter andra att fritt dela och bearbeta artikeln, under förutsättning att upphovsmannen omnämns vid spridning

¹ Eng. Article Processing Charge (APC).

² Eng. Version of Record (VoR).

³ Eng. Author Accepted Manuscript (AAM).

⁴ <https://www.coalition-s.org/plan-s-compliant-transformative-journals/>

och att eventuella ändringar i den ursprungliga artikeln framgår. Creative Commons [CC BY-licens](#) är ett exempel på en sådan öppen licens.

Den som ska publicera projektresultat som finansierats av Formas, ska se till att samtliga framtida manuskript som godkänts av författaren efter sakkunniggranskning, s.k. författargodkända manuskript, ska förses med CC BY-licens, eller motsvarande. Den som publicerar projektresultat åtar sig att godkänna alla dokument som krävs för att bekräfta eller godkänna en sådan licens.

Under förutsättning att bidragsmottagaren uttryckligen efterfrågar det och att denne ger godtagbara skäl till det, kan Formas i undantagsfall acceptera publicering med Creative Commons [CC BY-ND-licens, eller motsvarande](#). Det kan till exempel röra sig om konstnärlig forskning där ett konstnärligt verk presenteras. I korthet innebär denna licens samma användningsvillkor som CC BY, men att bearbetningar inte får ske utan författarens tillåtelse, dvs. den som återanvänder artikeln får annars endast vidarepublicera exakt samma version av artikeln. Det innebär bland annat att artikeln inte får översättas från det språk den är skriven i, vilket i hög grad kan motverka spridning och användning av resultatet.

Innehåll som ägs av någon annan (tredje man) och som du fått tillåtelse att använda i din artikel, exempelvis bilder och illustrationer, omfattas inte av kraven på öppen licens.

För att tydliggöra att artikeln ska publiceras med öppen licens, ska följande text läggas in i manuskriptet:⁵

This research was funded in whole or in part by Formas [Grant number]. For the purpose of Open Access, the author has applied a CC BY public copyright license to any Author Accepted Manuscript (AAM) version arising from this submission.

Kostnader för publicering

Det finns för svensk del åtskilliga avtal för publicering i tidskrifter under transformativa avtal, via det nationella bibliotekskonsortiet, Bibsam. Publicering i tidskrifter med sådana avtal innebär ingen extra kostnad för projektet, om den organisation som artikelförfattaren tillhör ingår i avtalet. Sådan publicering är förbetalad av de organisationer som omfattas av avtalen.

Om du avser att publicera dig i en helt öppet tillgänglig tidskrift eller i en transformativ tidskrift, kan du söka bidrag för den kostnad det kan innebära. Det gör du i den projektansökan du lämnar in. Det är en kostnad som räknas till driftskostnader. Kostnaden ska vara skäligen och kunna styrkas på begäran av Formas.

Formas bidrag täcker inte kostnader för publicering i tidskrifter som är prenumerationsbaserade och där författaren eller institutionen kan betala en avgift för att låsa upp artikeln så att den blir öppet tillgänglig efter en tids fördröjning. Sådan publicering är inte heller förenlig med denna anvisning.

⁵ Om du väljer att publicera din artikel med en annan öppen licens med villkor som motsvarar CC BY ska du ersätta "CC BY" nedan med namnet på den aktuella licensen.

Uppföljning

Du som beviljats bidrag av Formas ska i samband med ekonomisk och vetenskaplig slutrapportering av projektet redovisa om projektets resultat har publicerats och om det i sådana fall har publicerats med öppen tillgång, i enlighet med denna anvisning.

Formas avser även att följa upp på organisationsnivå att denna anvisning efterlevs, vilket innebär att uppföljning sker med lärosäten eller forskningsinstitut på central nivå.

Mer information

För dig som är verksam vid ett lärosäte finns information att hämta vid lärosätets bibliotek, där det finns databaser och personal som kan ge praktisk hjälp och rådgivning kring frågor som rör öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Ta kontakt med ditt lärosäte för information om hur du ska gå till väga för att publicera med öppen tillgång.

Kungliga biblioteket samordnar på regeringens uppdrag införandet av öppen tillgång till vetenskapliga publikationer. Mer information finns på deras [webbplats om öppen tillgång till vetenskapliga publikationer](#).

Se nedan för länkar till ytterligare information och sökverktyg:

[Journal Checker Tool](#), ett verktyg som samlar öppet tillgängliga tidskrifter och plattformar, tidskrifter som omfattas av transformativa avtal samt transformativa tidskrifter. Av verktyget framgår också om det för publicering i en viss tidskrift krävs parallellpublicering.

[SciFree Journal Search Tool](#), ett verktyg som samlar alla tidskrifter med transformativa avtal, används av de svenska lärosäten som har avtal med verktyget. Hör med ditt lärosäte.

Tidskrifter och plattformar som är öppet tillgängliga är indexerade i [Directory of Open Access Journals](#) (DOAJ)

Repositorier som är öppet tillgängliga är indexerade i [Directory of Open Access Repositories](#) (OpenDOAR)

Läs mer om [Coalition S och Plan S](#)

Läs mer på Kungliga bibliotekets hemsida om [Creative Commons licenser](#)